

Vtorek, četrtek in soboto izhajajo in veljajo v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " — " —
" četrť " 2 " 20 "

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " —
" četrť " 2 " 60 "

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 80 kr.

Izvirni telegrami „Slov. Narodu.“

V Zagrebu 22. maja.

V Samoboru sta izvoljena dva narodnjaka, Franjo Reizer, posestnik, in Milan Vizner, lekarnik. V Zagrebu je z ogromno večino izvoljen narodnjak Nikola Krestič, odvetnik! Slava hrvatskim volilcem, živio narod hrvatski!

V Zagrebu 22. maja.

Sijajna zmaga v Zagrebu: v prvem volilnem okraju je izvoljen narodnjak Krestič s 303 proti 127 Šubajevim glasom; po mestu frenetičen entuzijazem. 4000 ljudi drži z izvoljenim Krestičem obhod po mestu pod narodno zastavo mimo Jelačićevega spominka. Samoborski kotar je volil Reizerja, mesto Samobor pak Viznerja, oba narodnjaka.

V Reki, 22. maja.

Deset tisoč ljudi je včeraj taborovalo v Kastvi. Živela Jugoslavija!

Konrad — Wurzbach.

Nodeljska „Wien. Ztg.“ je prinesla na čelu svojega lista sledeče od Hohenwarta podpisano oznanilo: „Nj. c. in k. apostolsko Veličastvo je z najvišim sklepom 19. maja tega leta deželnega predsednika v vojvodini kranjski Sigmunda barona Konrada pl. Eybesfelda najmilostljiveje imenovalo za namestnika v nadvojvodini Avstrijski nad Anišo, in deželnega glavarja na Kranjskem dra. Dragotina Wurzbach-a pl. Tannenberga za deželnega predsednika v vojvodini Kranjski.“ — To dvojno imenovanje je popolnem presojeno v telegramih, ki so jih isti dan dunajske novine prinesle iz Ljubljane. „Ustavoverni krogi jako obžalujejo, da Konrad odide“ pisale so ene, „narodna stranka z imenovanjem Wurzbachovim ni zadovoljna“ telegrafiralo se je drugim novinam. Po naši sodbi je tudi res tako, in v slovensko predstavljeno bi se telegrami glasili: „Narodna stranka je vrlo vesela, da se je Konrada znebila“ — „nemškutarji so jako zadovoljni, da se je dosleden in mnogoleten ud ustavoverne stranke posadil na najviše politično mesto na Kranjskem.“ Po tem takem bi bile obé stranki ob enem veseli in žalostni, ter bi se to imenovanje lahko pelo po pesmi: „Solnce sije, pa dež gré; malin mele — brez vodé“! Razložek je samo ta, da solnce sije zopet pred nemškutarske prage in da se bode méla zopet nemškutarska moka.

Ustavoverna stranka na Kranjskem je zgubila v Konradu svojega večnega protektorja, ki je pri dunajski vladi zagovarjal njene grehe in ekscese ter črnil narodnjake; Konrad je bil ud konstitucionalnega društva, je dovoljeval turnarske oborožene izlete, zaradi katerih se je prelivala nedolžna kri, zaradi katerih je bila ljubljanska okolica v obležnem stanju, zaradi katerih je toliko delavnih rok moralo v temnice, kjer se nekteri še zdaj pokoré zaradi Konradovega vladarenja; s kratka — Konrad je bil pribežališče vseh nemškutarjev in šiba, v kazensko olje namočena za vse Slovence. Slovensko literaturo je obogatil z debelo lažjo: „Vaš jezik je vpeljan v urade“, ktere se ni opral do zadnjega trenotka. Če si je Konrad pridobil duševni spomin v srcih naših nemškutarjev, postavili so mu Slovenci vidljivega, na grobu razmesarjenega kmeta Rodéta, čegar ime se bode vedno v zvezi imenovalo s Konradovim. Zato bode pa gotovo tudi Konrad hvaležen ostal kranjski

deželi. Njegove nepoznane zasluge so prostega plemiča baronizirale in v spomin svojih vnukov in vnukov vnukov naj bi baron Konrad v svoj grb sprejel Rodétovo glavo ali pa s pušk zloženo piramido. Njegove nepoznane zasluge so ga sposobnega storile, da je avanziral za c. k. namestnika na Gorénjem Avstrijskem. Ali je za to službo prikladen mož, ki je stare Slovence črnil pri mladih, mlade hujskal proti starim, mož, ki je hotel stvariti neko „mittelpartei“ s tem, da je nemškutarje poveljčaval in Slovence na steno pritiskal, to bode prihodnost učila. Vsakako pride v deželo, kjer si stojite nasproti dve krepki in odločni stranki in bojimo se, da še doživimo, ka bo moral zopet „Reibeisen“ o njem pisati: „Konrad — statt zu sein Ordnungshüter — reiset lieber auf seine Güter“! —

Dr. Wurzbach pl. Tannenberg je tú za nas samo politična oseba. Kot politikar je Wurzbach ustavovernež, t. j. po kranjsko: nemškutar. Nemškutarska stranka ga je kandidirala za deželni zbor, volilo ga je nemškutarsko veliko posestvo in Wurzbach je dosledno glasoval in besedoval s tisto stranko, ktero vodi zakleti sovražnik vsega slovenstva — oče Dežman. Kot politikar je Wurzbach solidaren z Dežmanom, s katerim vred sta do zdaj delala nemškutarsko manjšino v deželnem odboru kranjskem. Kot tak je bil g. Wurzbach „persona gratissima“ Giskrina in vseh dosedanjih protivnih nam deželnih predsednikov. Zaradi njegovega političnega mišljenja so dosedanje vlade tudi za dobe narodno večine v deželnem zboru kranjskem dr. Wurzbach postavljale za deželnega glavarja. V tem oziru je Wurzbach „unicum“, kakor je „unicum“ kranjska dežela; med tem ko se povsod jemljó deželni glavarji iz zborove večine, jemal se je na Kranjskem proti vsem ustavnim običajem iz zborove manjšine — in Wurzbach se je dal rabiti za take nekonstitucionalne namene, ker so bili ob enem tudi protinarodni. Ako se je sedanja vlada hotela vrniti k načelom nepokvarjene ustavnosti in pravice, morala bi bila skrbeti, da ud narodne večine postane deželni glavar in vsakako se nam — teoretično vsaj — čudno zdi, da Hohenwart povelja politikarja, ki je bil zaupni mož Giskrin in izdaten dokaz narodne brezpravnosti na Kranjskem, da je zaupni mož Giskrin postal zaupni mož — Hohenwartov!

Da pa postanemo pravični tudi o sebi Wurzbachovi, moramo mu priznati, da ga ne goni v novo častno službo niti dobičkarja, niti častilakomnost, niti ne mislimo, da bi on hotel napraviti kranjsko deželo za pručico, na kateri bi se popél do više službe, višega plemstva in bogastva á la Konrad baron Eybesfeld. Wurzbach je sam za-se bogat mož, na Kranjskem dokaj spoštovan, in je imel do zdaj tako javno stanje, da si po svojih letih in svojih zmožnostih ne more želeti višega. Različno od navadnih uradnikov on dobro pozna kranjsko deželo, jo „po svoje“ tudi ljubi, ker sam prenaša še iz mladih let njena bremena. On velja kot precej neustrasten, kar ga odlikuje od Dežmana, on bi utegnil imeti svoja načela, kar ga odlikuje od Konrada, ki se je pripogibal političnim sapam. Wurzbach torej nikakor ni naš mož; vendar ako bo razumel svoj čas, svoje mesto, svojo deželo in ljudstvo, ktero mu je zdaj izročeno, utegne marsikaj koristnega storiti za zanemarjeno kranjsko deželico, od nje kot sin domovine marsikaj odvrti hudega. Mi bi si bili na njegovo sedanje mesto želeli družega moža; vendar sprejemamo njegovo imenovanje kot „fait accompli“,

g. dr. Wurzbach kot tacega, kakor smo ga tu narisali. Kar se nas tiče, bomo ga vselej brez predsodkov radi s svojimi slabimi močmi podpirali, kader ga bomo videli delati deželi in narodu na korist in mi sami se bomo potrudili popraviti, ako smo ga v teh vrstah narisali prečnega ali vsaj premalo belega. Naj bode on narodu in javnemu mnenju pravičen, potem mu bodeta obadva pravična in tudi — hvaležna!

Žumberk in Marijin dol v vojaški granici pa Slovenci.

Od hrvatsko-kranjske meje v maju [Izv. dop.]

Imamo Slovenci, sosebno kranjski, eno politično vprašanje, o katerem se je govorilo v gosposki hiši državnega zbora, o katerem so članke pisali nemški listi, in ktero more zaradi načel in posledic iz njih izvirajočih kasneje kot antecedens za nas važno postati. Vendar nismo nič čitali, da bi se mi Slovenci, zlasti mi Kranjci sami oglasili, kjer se za nas govori in o nas.

Je to vprašanje: ali se ima del dozdane vojaške granice, Žumberk in Marijin dol, ki sega kakor ena zagozda v Kranjsko, zediniti po provincijaliziranji granice s Kranjsko ali s trojedino kraljevino?

Gosposka hiša je o tem govorila. Naš učeni rojak dr. Miklošič je govoril proti zjedinenju s Kranjsko, ter je djal: Žumberk je pust nerodoviten kraj, treba ga kultivirati: Kranjska nima dosti denarja zato, torej kdor vzame rodovitne dele, naj vzame še nerodovitne. In proti historičnemu pravu, ktero Kranjska ima na ta ped zemlje, se je prav dobro izrazil, da v zdanjosti to pravo le velja, kader je kaj vredno. Ali nemško-liberalni drugovi njegovi v gosposki hiši, na čelu ustavnež Lichtenfels, bili so proti temu in tako so sklenili, da je nam Kranjskim Slovincem odprto in dovoljeno svoje pravice na Žumberk in Marijin dol poudariti in dosežati. In — čudna ljubeznjivost — nemški časniki, ki bi Slovence in Kranjce najraje v žlici vode utopili, so v tem vprašanji ljubeznjivi in nam prav privoščijo, da bi dobili Žumberk in Marijin dol.

Tu pride namreč „N. fr. Pr.“, in obrazloži: da so v Žumberk naselili se l. 1530 do 1541 slavenski uskoki iz Turške, da je tu 10.573 ljudi, da so kot graničarji izobraženeji nego drugi Hrvati, ker so se v „nemških šolah“ učili, da bi za Kranjsko vrlo koristno bilo, ako se pridruži ta kraj, da kranjski deželni zbor ni proti temu, nego da je celo zadnjič na predlog Sawinscheka en odbor bil postavil, kateri bi bil imel o tem poročati, pa ni mogel, ker je bil deželni zbor prej razpuščen.

Kako da se ti Nemci tako interesirajo za narastaj Kranjskega?

Že to samo je sumno.

Naj bo kakor hoče, vprašajmo se mi, in naj se bode tudi naš deželni zbor vprašal: kaj storiti s tem pitanjem?

Odgovarjam jaz po svojem preverjenji: nikar se ne navdušujmo za to anektiranje!

Ker vprašanje je najvažnejše: hočejo-li Žumberčani sami združiti se z nami Kranjci ali pa želé spojiti se s svojimi brati, ki so jim po jeziku sorodnejši nego mi?

Meni se zdi, da bode poslednje, kolikor jaz ta

kraj poznam. Res, da je inteligencije tam prav malo. Popi (Žumberčani so po večem unitarci) in oficiri, druga nič, torej tudi politične agitacije malo. A vendar se meni tako zdi, da se bodo Žumberčani, vprašani kam hočejo spadati, za Hrvatsko odločili. In mi Slovenci, ki tirjamo, da se nam dopusti, ka sami razpolagamo s seboj, moramo to i drugim dopustiti. Historično pravico ima zares Kranjsko na to zemljišče. Ali mi stojimo na stališči narodnega prava, ter moramo dosledni biti, in ne tam, kjer ni potreba, odstopiti od tega samega.

Torej mi moramo spoštovati samodoločbo tega prebivatelstva in staviti složno s Hrvati graničarom za pravico, da o sebi sami določujejo.

Kranjsko, Slovensko tako ne misli na to, da bi na veke odcepljeno bilo od juga. Zato nič ne škoduje, nego morda še koristi, ako Slovenci pustimo, da trojedina kraljevina ima eno zagozdo v telo Kranjske, za katero zagozdo se bode potegnil kazneje še drug del Slovenije k jugu.

Nevarno bi bilo misliti sodé po nekterih lanskih novinskih glasih, da žumberški Hrvati res sami hočejo raje biti s Kranjsko nego s Hrvatsko. Lani je Rauch paševal, zdaj ga ni več. Torej še one agitacije, ki bi lani za „slobodnejšo“ Kranjsko mogoča bila, ni in ne bo več.

Ako pa bi se izkazalo, da Žumberčani sami hoté zediniti se s Kranjsko, ne smel bi jih kranjski zbor drugače sprejeti, nego da jim dá (če jih je prav samo 10.000) posebnega poslanca, da nikakor ne dopusti, ka bi se morda raztrgali na tri kose in bi se trem sosednim volilnim okrajem vsacemu nekaj vrglo. Prehod iz vojnih ustanov v civilni bo rodil svoje potrebe, torej potreboval posebnega zagovornika.

Kakor rečeno, ne vlecimo se za to anektiranje čisto nič; varujmo se tu vsake škodljive zamer med brati. Mi Slovenci, ko bolj mrzle krvi ljudje, moramo preudarni biti, in popustiti marsikaj — samo ne boja proti germanizovajočemu molohu. — č.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 18. maja. [Izv. dop.] Včeraj popoldne so pri tukajšnji hranilnici oddali razpisane uradniške službe. Gospodje „direktorji“ so se že trikrat poprej sešli k posvetovanju, kateri prosilci so najposobnejši za omenjene službe. V prvi seji so se po dolgem prepiranju v „terno“ postavili: Omejec, Dostal in Rudolf; v drugi seji pa so zopet prekucnili prvi predlog ter postavili za kandidate: Didak-a, Omejca in ne-

cega davkarskega uradnika. Prosilcev se je oglasilo vseh vkup 52 in ako bi direkcija hranilnice ne bila enostranska, postaviti bi bila morala le Valento, Didaka in Omejca, ki so najboljša spričevala imeli. Toda kaj pomaga najboljša sposobnost in najboljša spričevala tam, kjer vlada le protekcija in „politische rücksichten“! V včerajšnji končni razpravi so bili imenovani za hranilnične uradnike prosilci: Didak, Dostal in Rudolf. Kako se je to zgodilo, naj bo tu v kratkem povedano. V 1. skupščini so direktorji sklenili, da bodo službe oddali le takim prosilcem, ki še nimajo nobene gotove službe in v tem smislu so se predlagali Omejec, Rudolf in Dostal. V drugi seji se je neka stranka branila Rudolfa in sklenilo se je, da se službe oddadó le takim, ki so naredili izpit iz „Staatsrechnungswissenschaft“; po tem predlogu so prišli v „terno“ Didak, Omejec in neki davkarski uradnik, ki so vsi trije izprašani iz „Staatsrechnungswissenschaft“. — Ko dr. Rudolf, oče kompetenta Rudolfa, izvé, da je njegov sin iz „terne“ izvržen, je kar hitro v svoj „salonfrak“ zlezel in obletel vse direktorje, ter jim žugal, da, ako prezrejo njegovega sina, se bode maščeval grozovito in bode zapustil ustavoversko stranko, za katero je že toliko storil. Dr. Suppan se je tudi jezil, ko je slišal, da je njegov „ljubljenec“ Dostal izvržen. Bila je toraj pred zadnjo skupščino prava vojska med direkcijo, in cela Ljubljana je bila radovedna, kako se bo ta stvar rešila. In glej zgodilo se je tako: Pri prvem glasovanju je dobil g. Didak večino glasov za prvo službo; pri drugem glasovanju pa je bil izvoljen za drugo mesto g. Rudolf. Izvolili so ga gospodje prijatelji njegovega „verfassungstreuen“ očeta iz gole bojazni, da bi dr. Rudolf ne pristopil nemara h katoliškemu društvu. Zdaj je prišlo na vrsto zadnje mesto; predno se je začelo glasovanje, poprime dr. Suppan za besedo ter gorko priporoča svojega Dostala; na to se oglasi dr. Schrey in omeni, da je Dostal premalo izobražen, da je samo 4 normalne razrede obiskoval in da je želeli, ka bi bili uradniki hranilnice inteligentni možje. Komaj je dr. Schrey končal, plane dr. Supan ves srdit iz sedeža in začenja grozovito podirati Schreyove besede, omenil je, da dosednji hranilnični uradniki tudi nimajo nobene posebne inteligencije, ker od zadnjega do prvega so obiskovali komaj 4 normalne klase, da hranilnica ni prav za prav noben javen urad, da je privatna pisarnica, pri kateri se ne potrebuje posebno inteligentnih uradnikov. Vsled tega govora so bili nekteri direktorji tako preplašeni, da je Dostal dobil 17 glasov in bil imenovan za tretjega kancelista. Iz tega se lahko razvidi, da je kranjska hranilnična direkcija — klika, ki berenta z vsem, ali je dobro ali slabo!

Iz Planine, 18. maja. [Izv. dop.] Že nekaj časa molči narodni tukajšnji dopisnik „Slov. Nar.“; mogoče, da mu sedanje razmere niso zanimive; naj bo torej meni dovoljeno pogledati malo v preteklost. — Okrajni komisar g. Pleško je zapustil naš trg in na njegovo mesto je prišel pl. Vesteneg, o katerem se govori in kakor je tudi sam rekel, ka bo vselej pravičen slov. ravnopravnosti. Da bi se to le tudi uresničilo in naj bi se v tej zadevi ne bal starega godrnjača Ogrinca. — Te dni je dobila deželna vlada lepo kopico nemških dopisov našega okrajnega paše; poslalo jih jej je naše županstvo, da jih ona prevodi, ker g. Ogrinec nima časa; drugo kopico je pa dobil okrajni glavar, naj se tudi on malo zabava s prevodom nemških svojih dopisov v „hrvaško špraho.“ Radovedni smo, ali bo to g. Konradu ali njegovemu nasledniku služilo v dokaz, da vendar treba enkrat energično postopati proti taki oholosti in odstraniti trdovratnega birokrata v občno zadovoljnost slovenskega ljudstva. — Naše vrlo županstvo stoji pač v večnem narodnem ognju; z Ogrincem je v neprestani borbi zaradi slovenske ravnopravnosti; a kakor se vidi, pridružiti se hoče mu tudi okrajna sodnija. Opazovali smo sicer že nekaj časa, da tudi ta daje slovenskim vlogam nemške odloke in odgovore, a mislili smo si, ka to pride zopet v poprejšnji red, pa motili smo se. Pretekle dni je oddalo namreč naše županstvo dve ovadbi, eno okrajni sodniji, drugo pa preiskovalni sodniji Planinski, seveda vse v slovenskem jeziku. To je dobil pristav Dev v roke; a kakor sploh vaju, pri rečeh, ki mu niso po volji, dlake v jajcu iskati, — pri katerem iskanju se bo pa enkrat proketo opekeli, bi se že tudi bil, če bi bil na pravega naletel in ako bi uradne nepostavnosti ne zakrivali zakrivljeni paragrafi — poslal je ovadbi z nemškimi odlokom nazaj, češ, ka je na ovadbi podpisan le občinski tajnik, med tem ko je na dopisu bil pa vendar podpisan župan. Županstvo naše, katero se sploh noče prepirati z modrostjo preiskalnega sodnika, kar g. Dev tako rad poučarja, ceptaje pri tem tudi včasih ob tla, poslalo je obe ovadbi deželni sodniji, naj ona, oziroma nadsodnija v Gradcu sodi, kdo ima prav in da se bo tudi zgoraj znalo, da se vendar tako lepo ne ustreza slovenski ravnopravnosti, kakor bi se od na ustavo zapriseženih uradnikov pričakovati smelo. Radovedni smo, bo li preisk. sodnik dobil dolg nos, katerih šteje že mnogo, ali se bo pa dalo mu prav, toraj pogum, še naprej s tacimi čini zasramovati državne osnovne postavbe in smešiti v tej zadevi že tolikrat došle ostre ukaze. G. Dev-u se toliko ne čudimo, ker smo sploh vedeli, da je vetrnjak in znamo, ka bi nekteri svojo narodnost prodali tudi za kozarec vina; a čudimo se g. Moos-u,

Listek.

En dan in ena noč v koledarji našega osolnčja.

—p. Prostor, ki ga ima naše osolnčje v vesoljnosti, podoben je votli krogli. Sredi njé gori naše solnce, ter svojim svitom razsvetljuje, svojimi žarki pa razgreva to kroglo od znotraj in vsa tista telesa (planete), ki po tem votlem prostoru okoli njega krožijo. To ni od vekomaj tako bilo, pa tudi ne bo na vekomaj tako ostalo. Vsled tistega prirodnega zakona, poleg kterega ni nič stalno, nič nepremeljivo na svetu, vsled tega zakona se bode tudi naše osolnčje, in kar je v njem s časom spremenilo. Prav za prav gre to spreminjanje neprestano naprej in naprej, tudi denes pod našimi očmi! Spremembe v obsegu našega osolnčja so odvisne največ o spremembah solaca samega. — Kdaj se je naše solnce vžgalo, tega mi ne vemo. Toliko pa vendar vemo, da je bil enkrat en tak začetek. In ravno kakor je bil enkrat začetek solnčne svetlobe in gorkote, ravno tako bo tudi enkrat konec in okraj solnčnega svita in žara. Doba, segajoča od začetka solnčnega svetila pa tje do popolnega solnčnega mrknjenja, ta doba se more per analogiam en dan v koledarji našega osolnčja imenovati. — Tačas, ko se je začejalo solnce malo po malem vžigati, začel se je osolnčen dan svitati. Kader bo naše solnce do svojega največjega sijajna in do svoje največje gorkote razplame-

nelo, tačas bo poldne osolnčnega dana; — in kader bo spet malo po malem temneti začejalo, tačas bo nastajal mrak in večer osolnčnega dana. Kako dolg bo ta dan, tega denes še nobeden ne ve in izračunati ne more. Doba, ki je človeštvo pomni in v svoji zgodovini zapisano ima, t. j. kakih okroglih 6000 let, brž ko ne še ena minuta ni v dolžini solnčnega dana. Ravno zavoljo tega razmerno kratkega časa človeškega opazovanja še nismo mogli izračunati, ali solnčna gorkota še raste ali že pojema? To je pa potrebno vedeti, če se hoče dolžina osolnčnega dana izračunati. Ravno zavoljo tega pa tudi matematično ne vemo, ali je denes predpoldne ali popoldne solnčnega dana. Kader si bo pa človek po daljnih tisoč- in tisočletnih opazbah, vidljive in pozitivne podatke nabral, bo nazadnje na njih temelji celo to izračunati mogel, ktera ura osolnčnega dana teče. Gledé na to, da je človeštvo razmerno še dosta mlado, bi se s polovično verjetnosti reči moglo, da je denes še precej rano jutro denšnjega osolnčnega dana, in da je potem takem naše solnce še daleč proč od kulminacije svojega svita in žara. Če se ima doba 6000 let za eno minuto osolnčnega dana, bo ena ura obsegala dobo 360.000 let; in še-le po razliki, najdeni med denšnjim solnčnim svitom in žarom in tadanjim, se bo moglo v kaki mali številčici pokazati in konstatirati, ali je popoldne ali predpoldne, ali solnčen žar in sijaj še rasteta, ali že pojemata. Gotovo je samo to, da doba od solnčnega vžiga, do solnčnega vgasnenja

obsega milijone in milijone pozemeljskih let. Večnost lahko razpolaga z milijoni let, saj jih ima na brezštevile!

Učenjaki pravijo, da solnce brez prenehanja gorkoto iz sebe sije, ter da mora te gorkote prej ali slej konec biti. Kakor vidimo, da se druge zvezde, ki so ravno to, kar je naše solnce, vtrinjajo in vgaševajo, ravno tako bo tudi naše solnce enkrat vgasnilo in vtrnilo. Klein — kterega misli so mi povod dale za pričujoči listek — pravi v svoji razpravi „entwicks lungsgeschichte des kosmos“ tako-le: „enkrat mora čas priti, ko se bodo solnčne moči, dasiravno se nam zde neizcrpljive, popolnem iztrošile. Solnce mora enkrat vgasniti, to že zahteva doslednost znanstvenega rasmišljanja. Kakor so planeti z našo zemljo vred tečajem časa svojo lastno svetlobo in gorkoto potrošili in zgubili, ravno tako jo bo solnce prej ali slej zgubilo. Tačas pa, ko bo solnce vtrnilo, vtrnil bode z njim tudi človeški rod, poginili vsi organizmi.“ — Ta proces se bo, to se ve da, le po malem izvrševal. Solnce bo začejalo vsled neprestanega zgubljanja svoje gorkote po malem motneje postajati. Njegov sijaj bo jél temneti in pod enim njegov žar pojemat, enako kakor n. pr. pogled tistega, kteremu začenja mrena čez oko rasti. Malo po malem bo oslepel. Kakor denes pri vsakdanjem solnčnem zahodu, bo tudi tačas mrzleja sapa čez svet potegnila Pomračilo se bo, in malo po malem nastopila bo trda vesoljna noč, noč brez mesečnega svita. — (Konec prih.)

okraj. sodniku, da trpi tako postopanje, ker je vendar slovel kot vrl in iskren narodnjak in je bil povsod svojim uradnikom v narodnem oziru v izgled in spodbudo. Gospodine Dev, morebiti ste hoteli s tem dobiti zlat križec na svoje še neokinčane prsi? Motite se; ako si ga v ugodnejših časih s pretiranim preganjanjem narodnjakov, s zapisavanjem itd. niste pridobili, svesti si bode, da ga tudi po tem potu ne vjamete.

Iz Celja 20. maja. [Izv. dop.] Kakor Vaši mariborski nemškutarji, tako se pripravljajo naši Celjani, da protestujejo proti tirjavi slovenskih poslancev, naj bi se v Celji napravila slovenska gimnazija. Mariborčanom kot takim protest ni toliko zameriti, ker mariborsko mesto je kolikor toliko nemško in njih protest bi le kazal grozovito mariborsko nepravico proti slovenski okolici. Drugače pak je v Celji. Mesto samo je, ako odštejemo kopico uradnikov in nekaj malega meščanov, skoraj popolnoma slovensko; popolnoma in brez izjeme slovenska pa je okolica, ki je pridružena celjski fari. Dokaz temu je že božja služba v abtijiški ali zaprav prostijski cerkvi, kjer se zjutraj, dopoldne in popoldne vselej samo slovensko pridikuje, a prav nikdar ne nemški. Na to je paziti; kajti pod sedanjim vladikom so se nemške pridige vpeljale, kjer je količkaj po nemškem prebivalstvu zadišalo. Nemški se v Celji pridiguje samo v podružnici nekdanjega minoritskega samostana, in tam pridiguje drugi mestni kaplan, ki za to od mesta samega plačo dobiva in opravlja ob enem tudi službo kateheta na glavni šoli celjski. Pri slovenskih pridigah je mestna glavna cerkev vselej natlačena, k nemškim pridigam v podružnico pa zahaja prav malo poslušalcev, tako da bi jih včasih lahko na prste preštel. To je gotovo dokaz dovolj, da se Celje nikakor ne sme šteti med nemška mesta, še mnogo manj pa okolica.

Sicer pa bi se dalo tudi iz starih pisem celjske gimnazije dokazati, da se je ona napravila na podlagi prostovoljnih doneskov. Za napravo celjske gimnazije se je namreč tedajšnji kn. šk. lavantinski ordinarijat prav živo interesiral in tedajšnji konsistorijalni direktor — korarjev takrat še ni bilo — Pavel Ješenak je v imenu kn. šk. ordinarijata pri duhovščini rabil ves svoj vpliv za to, da so kolikor mogoče denarja žrtvovali in darovali za celjsko gimnazijo. Tedajšnji krvavi sodnik (Bannrichter) Lipič je osebno sam hodil po vsem obsežji celjskega okraja nabiraje prostovoljnih doneskov in spodbujaje slovensko darežljivost. Najmanj, skoraj nič ni dalo za gimnazijo ravno celjsko mesto ki se zdaj predrzuje z gimnazijo gospodariti, kakor da bi bila prav mestna lastnina. Dosto nezasiščenega smo zadnje čase morali doživeti od strani naših celjskih nemškutarjev, njih protest proti slovenski gimnaziji pak je najnesramnejše, kar so si do zdaj izmislili. Ti ljudje bi ne pozabili ne le na vsak zgodovinski razvitek, ampak tudi na očitno sedanjost in njene potrebe. Celjski protest mora biti suh udarec ob vodo, ako je vlada le za senco toliko pravična, kakor nam vedno obeta. Zarad nekterih celjskih nemških kričočev se vendar ne bodo na nemški oltar vrgle vse žrtve naših slovenskih prednikov, se vendar ne bode brez omikališča pustila naša lepa okolica, ki je duševno tako obdarovana in kateri je više in više omike tem bolj potrebno, ker ima ravno celjska okolica postati nekakšno središče sedanjega in prihodnjega prometa in obrtnije, kakor je že zdaj imenitna po svojih naravnih pridelkih, premogu, lesu, žitu itd. Od naših poslancev, ki so reč že enkrat v roke vzeli, pričakujemo, da bodo celjski protest dostojno posvetili in raztrgali našim Velikoprusom njih smešno šemo raz lica, od vlade pa, da posluša pošteni glas slovenskega naroda, a ne prevzetnega vpitja nekterih prenapetežev, ki so državi že davno hrbet obrnili in se smatravajo le še kot plen, po katerem mora Bismark denes ali jutri zgrabit.

Iz Zagreba 21. maja. [Izv. dop.] Narodnjaški kandidat za Ivaneški okraj župnik Broz, za katerega zmago smo se tako zelo bali, ker cele tri dni po volitvi nismo nobene vesti o izidu imeli, je vendar kakor zvedamo, srečno zmagal. Slava Ivancem! — Za trg Krapino je bil včeraj izbran narodnjak Kipah. Od vseh strani prihajajo veseli glasi drug za drugim. Naravno

je, da vse to povzdiguje pogum narodnjakom po vseh tistih krajih, kjer še niso volitve bile; nasprotno se pa magjoronom greben in nos čem dalje bolj poobešata. Pri vsaki nepovoljni vesti se prime vlada za glavo, da se prepriča, ali jo še ima, in ali jej še po koncu stoji. — Jutri bo volitev v prvem Zagrebškem okraju. Magjoronski kandidat mameluk Vakanović, kteremu je bil Vončina z limito-soljo juho „zasolil“, je odstopil od kandidacije, ali prav za prav, moral je odstopiti, ker je on v tem procesu posebno zelo kompromitiran. Na njegovo mesto je stopil kot kandidat Šuhaj, ter svojo kandidaturo v II. zagrebškem okraju prepustil, kakor eni pravijo, političnemu kameleonu Vrbaniću, ki je bil že v Dugoselskem okraju proti narodnjaku Balašku padel, drugi pa pravijo, da bo v II. Zagrebškem okraju mesar Karas mesto Šuhaja kandidiral. Volitev je pred vrati, in vlada še nima pravega kandidata za II. zagrebški okraj! To je zares, da bi se kar razplakala! Mestno poglavarstvo je dalo po oglih oglas nalepiti, v kterem se grozi, da so za volilne dni za vzdrževanje mira, reda in svobode (?) glasovanja „obsežne mjere poprilljene“, ali z drugimi besedami, da so vojniki, žandarmi in pandurje konsignirani. Vladini korteši hodijo denes kakor Antikristi po prvem okraju okoli, pa denar razsipavajo. — „Narodne Novine“ so denes v posebnem listu dementirale brzojavno vest, da je ban Bedeković rezigniral na banstvo, češ da je to „puka izmišljotina“. Nekoliko resnice mora pa vendar na tem biti. Kakor se čuje, je Bedekovića posebno to neugodno dirnulo, da se mu neka sokrivnja v aféri limito-soli podmeče; k temu pride še dosedanji nepričakovani vseh narodne stranke pri saborskih volitvah, in to, da je on sam kot kandidat nasproti simplemu jurasorju padel. — Slavljenje smrtne obletnice v spomin Jelačića bana se letos uradno ni prepovedalo, zavolj tega pa tudi ni bilo letos tistih razbuk kakor lani. Jelačićev spomenik je bil ovenčan, kakor še nobeno leto poprej. Na večer 19. t. m. se je popevalo in govorilo pred spomenikom, drugi dan je pa bila oficijelna črna maša pri sv. Marku.

Politični razgled.

„Augs. A. Ztg.“ prerokuje novo cislajtansko ministersko krizo s Schmerlingom in Lasserjem na čelu. Od druge strani se trdi, da ima Hohenwart še zmirom vse cesarjevo zaupanje.

Včeraj so se začele seje delegacij. Za Kranjsko je v delegacijo voljen dr. Costa, za Dalmacijo Vojnovič, za Štirsko Rechbauer in Carneri, za Istro Vidlič, za Vorarlberg Črne, za Trst Pascotini. Beustove rudeče knjige so brez njegovega komentara že tiskane. Obeta se, da bode najzanimivejša partija teh knjig ona, ki se tiče podonavskega vprašanja in pa Rumunske.

Pestanskim novinam se iz Dunaja telegrafira, da so Čehi shodili središča na njih vprašanje zarad skupnega postopanja nasvetovali, naj se shodišče s svojim korakom (izstopom iz drž. zbora) nikar ne prehit, češ, da bi ne kazalo Hohenwartovo ministerstvo pokopati in da bodo tudi Čehi začeli resno z njimi se dogovarjati. Čemu neki toliko časa odlašajo?

Osnova adrese poslanske zbornice je izdelana in prijavljena. V obširnem Hrbstovem delu nismo našli niti ene stvariteljne misli, ne enega pozitivnega nasveta, ampak samo puhlo kritiko in negacijo, obsojanje federalizma in hvalisanje decembrizma. Adresa h koncu izreka poželjenje po utrjenih odnosajih, po prenehanji vedno se ponavljajočih kriz; kako naj se to doseže, o tem Herbst denes tako malo vé povedati, kakor malo je to znal pokazati, dokler je sam še ministrom. O Poljaki se sliši da se ne bodo udeleževali adresne debate.

Ogerski minister na cesarskem dvoru grof Festetics je odstopil in je na njegovo mesto imenovan baron B. Wenckheim. Pravilo se je tudi, da je ban Bedeković ponudil svojo demisijo, kar pa uradne hrvatske novine oporekajo.

Pariške vesti so vedno žalostnejše. Komuna je v polnem razporu, njeni prijatelji popolnoma obupni, a čem bolj se ves upor bliža svojem koncu in svoji

kazni, tem bolj norasto in divje se obnašajo sedanji oblastniki v Parizu. Cerkvam so že pokradli vse premoženje, kar ga še je, to zdaj še kradejo; nacionalgardisti vstavljajo po cerkvah službe božje, brkljajo celo po grobih, jetnike versailerske armade hoté pokončati. Posebno pridno zdaj v Parizu ljudi zapirajo; skoraj vsak dan drug mestni oddelek vojaško obležejo, hiše preiskujejo in gonijo ljudi v zapor. Zlasti pridni so v zasledovanji zarót in vsak dan hoté katero izvohati. Iz uporne vlade njeni udje bolj in bolj pobegajo, mnogo jih že cele tedne ne hodi k sejam, drugi zadnji teden ne in te dni je zopet izstopilo 21 udov — vsi ker se bojé, da je uporna glorijska pri kraji, in da bode vsaj voditelje zadela zaslužena kazen. Med tem se streljanje nadaljuje. Upornikom se bajé slabo godi, tako da je dal Thiers oklicati, ka njegove čete nikdar niso bile bliže svojemu cilju. V Parizu se vsak dan nadejajo, da pridejo v mesto versailleske čete, uporne pak se umičejo iz ene pozicije v drugo nazaj. Rocheforta so neki vjeli in ga bodo peljali v Versailles.

Čisto naravno je, da si Napoleon III. v očigled francoskim homatijam obeta, ka se še enkrat posadi na francoski prestol. Ko bi bil mož mlajši in duševno zdravejši, ali ko bi vsaj imel kterege poštenega človeka na svoji strani, lahko da bi se muto posrečilo, ali zdaj je menda vse le neškodljiva želja. Tudi drugim odrastlikom prejšnjih vladarskih hiš na Francoskem se skomina po prestolu, pa ker drug dela proti družemu, bodo najpreje delali vsi zastoj.

Iz Turške se zopet in zopet naznanjajo upor tlačanih Slavenov, znamenje da tam doli močno vré in da preje ali sleje skipi — bog daj bi kipelo zadnjikrat!

Razne stvari.

* (Nov slovensk poslanec) „Tagblatt“ je iznašel novega slovenskega poslanca, — Kovača po imenu. V državnem zboru res sedi poslanec tega imena in se je nedavno oglasil proti temu, da bi neko novo poslopje za židovsko borso ne imelo od poslopja plačevati nobenega hišnega davka. Mož je prav imel zlasti, ko je kazal na mnoge davke po deželi in na bogate žide dunajske, ki se s sleparijami čez noč obogaté, potem pa ne bi od svojih palač niti davka plačevali. Popolnoma na krivi poti pa je „Tagbl.“ ako Kovača Slovincem usiljuje in mahaje po Kovaču misli zadeti po Slovincih. Ko bi Tagblattovi učenjaki ne bili tako nevedni in slepi, morali bi vedeti, da je g. Kovač — bukovinski poslanec in da je zdaj izvoljen za namestnika poslanca Petrino v cislajtansko delegacijo. — Blinder Eifer blamieret nur!

* (Prazen strah.) „Tagesp.“ in „Tagbl.“ vedno vesta pripovedovati, kje se hoté jezuiti z nova naseliti. Nedavno sta pravila, da se hoté nakupiti v Konjicah in da sta dva jezuita že ogledavala kneza Windischgrätzja graščino. Tudi mi smo stvari omenjali, a zdaj se kaže, da je bilo vse zlagano. Knez Windischgrätz svojega posestva pri Konjicah nikakor ne bi hotel prodati in tudi še ni noben jezuit po njem vprašal. Ona „dva jezuita Tagespoština“ sta bila — dva usmiljena brata, ki se kot „gratisgosta“ zdravita v Dobrovi, in ktera je bil nju hišni gospodar povabil, naj se z njim peljeta Konjice si ogledat, ko je gospodar — krčmar te šel vino kupovat.

* (Srečni krški raki.) Novomeški listonoča Avsec, ki je bil nemškemu carju poklonil 100 krških rakov, je dobil po zaukazustarega Viljela pismo, katero naznanja, da so Avsecovi raki srečno dospeli v Berlin in da so jih pri dvorni mizi z veliko slastjo trebili in obirali. Avsecu se je ob enem obljubilo, da si bodo iz Berlina naročili še več krških rakov. G. Avsecu po tem takem ne more spodleteti, da bi ne dobil kaj okolo vrata.

* (Prof. dr. Miklošič) je v filozofično-historičnem razredu akademije znanosti predložil razpravo o zloženju (zusammengesetzte) deklinaciji v slavenskih jezicah.

* (Prof. R. Rieckh) v Mariboru je že zopet prebolel svoje politične blamaže, kterih si je bil toliko

pristrigel za dobe svojega vrednovanja pod njegovo roko umrlega „Tagesb. f. Unterst.“ Zdaj že znova v pivnicah dela botrom krojačem in brivcem veliko politiko. Nedavno jim je razlagal, da je predrznost, ako si upajo slov. poslanci govoriti v imenu slovenskih Štircev in je to svojo nezrelo misel za nekatere groše hitro nesel tudi v „Tagesp.“ Ča se g. Rieckhu že postopanje pravilno voljenih poslancev zdi predrznost, kakšno imé zasluži klevetanje političnega Liliputanca Rieckha, za katerim nihče ne stoji nego tropa — obupnih dolžnikov? Amice Rieckh! v samostanu nisi našel svojega poklica, v politiki tudi ne; kakor si slekel benediktinsko kuto, odloži še politične coklje, in ostani pri opicah in bivolihi, o katerih si kakor pravijo — izšolan!

* (Imenovanje.) Cesarska akademija znanosti je imenovala Charlesa Darwina za zunanjega in Anastazija Grina za domačega častnega uda. Ali je v zvezi teh imén nekaj neprostopoljnega humora?

* (Uradniška spovednica.) Gospodje uradniki v Kranjem gradu menda mislijo, da bo „Sl. Narod“ na-nje pozabil, ker tako dolgo ne pretehta njih zmožnosti v slovenskem uradovanju. Naj svet zve njih učnost. C. k. okrajna sodnija: Anton Pirkmajer, c. k. okrajni sodnik, strašan nasprotnik národnega gibanja, tedaj nemškutar prve mere, govori slabo kranjsko „špraho“, pisati čisto nič ne zna. Moric Karničnik, pristav, hud nemškutar, ravno tako. J. Berghaus kancelist, govori dobro slovenski, pisati ne zna. C. k. davkarija: J. Majnik, davkar, rojen Kranjec, dobro govori slovenski, ali pa pisati zna, ne vem. J. Friede, kontrolor, govori kranjsko „špraho“, pisati ne zna. Franc Jerše, asistent, je slovenščine v pisumu popolnoma zmožen. S ponozom moramo omeniti g. notarja R. Volf-a, ki večidel slovensko uraduje, in uživa popolno zaupanje vseh poštenjakov. Okrajni zastop uraduje slovenski in nemški, srenjski urad večidel slovenski. Hvale vredno moramo omeniti iz Gornjega grada, kar po celem slov. Štajariu pogrešamo, in to so slovenske davkarske knjižice. Menda jih pa dobivajo iz Kitajskega?

Enotni drž. dolg v bankovcih	59 fl	30 kr
Enotni drž. dolg v srebru	69 "	10 "
1860 drž. posojilo	97 "	25 "
Srebro	122 fl	70 k.
Napol.	9 "	92 "

Mazilo za kile od **G. Sturzenegger-a** v Herisa-u-u v Švici si je vsled posebnega uspeha zoper kile, trut ali matrnico in zlato žilo pridobilo mnogostransko hvalo. Veliko spričeval potrjuje **popolno ozdravljenje** celo pri zastaranih slučajih. Na frankovana vprašanja se pošlje navod za rabo zastonj. — Dobi se v lončkih po 3 gl. 20 kr. a. v., ali pri iznajdniku samem, ali pri gosp. **Jos. Weiss-u**, Mohrenapotheke Tuchlauben Nr. 27 na Dunaji.

Tiskar Eduard Janschitz.